20 873

№ 311. შაბათი, 13 სექტემბერი. 1896–1897 შაბათი, 13 სექტემბერი, № 311.

რედაქცია:
ტფილისი, ფრეილინის ქუჩა, № 13.
ხელის მომწერნი გაზეთის დასაკვეთად მიჰმართვენ რედაქციას დილის 10 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6—7 საათამდე და „წერა-კითხვის გამავ
ხელ-მოუწერელ წერილებს რედაქცია არ ბეჭდავს.
პირისპირ მოლაპარაკება რედაქტორთან შეიძლება ყოველდღე.
ტელეფონი № 363.

ცნობის ფურცელი

ყოველ-დღიური სახალხო გამოცემა

გაზეთის ფასი
ერთის წლით 6 მან., ნახევარის წლით 4 მან.
თითო ნომერი 3 კაპეიკი
ფასი განცხადებისა
ჩვეულებრივი სტრიქონ პირველ გვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზე 5 კაპ.

Редакція
„Цнобисъ Пурцели"
Тифлисъ, Фрейлинская № 13.
Телефонъ № 363.

(32—17)

Торговый домъ
С. П. Павловъ.
Тиф. Лорисъ-Меликовская № 6.
Телефонъ 349.

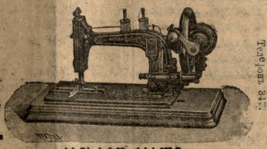

Торговый домъ
С. П. ПАВЛОВЪ.
Тиф. Лорисъ-Меликовская № 6
Телефонъ 349.

სავაჭრო სახლი
ს. პ. პავლოვი და კ.

ტფილისი, ლორის-მელიქოვის ქ., № 6, სასულიერო სემინარიის პირდაპირ.
მთელს ქვეყნიერობაზე განთქმული და საუკეთესო

საკერავი მაშინები

ხელით სატრიალებელი 22 მან. 40 მანეთამდე,
ფეხით სატრიალებელი ყოველ გვარ საქმობისათვის ადვილი და მსუბუქად დასატრიალებელი.
მაშინების სიკეთეს **სამის წლით** თავდებად ვუდგებით.
ფასის შემოტანა შეიძლება **ნაწილ-ნაწილად.**
(100—77 წ.)

გამოვიდა და ისყიდება
წ. კ. გ. საზოგადოების და ქართველთა ამხანაგობის მაღაზიებში

გლეხი-კაცის ისტორია

ერკმან შატრიანისა
თარგმანი ფრანგულით **ივ. მაჭავარიანისა**
ფასი სამი აბაზი
კარგს ქაღალდზე ხუთმეტი შაური
წიგნის მაღაზიებს ჩვეულებრივად დაუთმობათ. (20—13)

გამოვიდა და ისყიდება წერა-კითხვის გამავ. საზოგადოებისა და სხვა წიგნის მაღაზიებში

საყმაწვილო წიგნი

ბავშვების მოკეთე

შედგენილი ა. ნათაძის მიერ
გამოცემული ამხანაგობისაგან.
მოწონებული და სახელმძღვანელოდ დადებული მთავრობის მიერ პირველ-დაწყებით სკოლებისათვის
ფასი ექვსი შაური
უმთავრესი საწყობი ექ. ხელაძის სტამბის კანტორაში
ვინც ათ ცალზე მეტს იყიდის, იმას 25 კ. დაეთმობა.

(20—12)

გამოვიდა და ისყიდება
ახლად შეკვეთილი
სურათებიანი ფოსტის ქაღალდი
(აქვს ფერადად ამირანის სურათი)
ფასი თითო თაბახისა თითო კაპიკი
ასობით 70 კაპ.
ვინც ერთბაშად 500 თაბახს იყიდის, იმას 3 მან. დაეთმობა.
უმთავრესი საწყობი: ქ. ბათომში მიხეილ გაჩეჩილაძესთან და დ. ყვირილაში ილია შალაკელიძესთან. მსურველთ შეუძლიათ ფას-დადებითაც გამოიწერონ.
г. Батумъ. М. Гачечиладзе. (15—10)

თავ. დიმიტრი მაჭუტაძის და თეიმურაზ ჩაჩავას

ხე-ფიცრის ქარხანა

კოდორი (სოხუმის ოლქში)
ქარხანა ღებულობს ყოველგვარ შეკვეთას დახერხილ ხე-ტყის მასალებისას. ქარხანაში გამართულია სახერხი მანქანები და სხვა-და-სხვა მოწყობილობა ამ საქმისათვის.
ერთად-ერთი ქარხანაა მთელს კავკასიაში, რომელიც ამზადებს
წაბლის ფიცრებს
ყოველგვარ ზომისას, 3 არშინიდან მოყოლებული 12-მდე და აგრეთვე სხვა-და-სხვა სისქისა და განისა.
ფასი მასალებისა მეტად იაფია
უმთავრესი საწყობი ქარხნისა ქ. ბათომში.
მსურველთ შეუძლიათ ქარხანას მიჰმართონ შემდეგის ადრესით:
ოჩემჩირეში თეიმურაზ ჩაჩავას, ბათომში თავ. დიმიტრი მაჭუტაძეს.
ფოსტის ადრესი: *Батумъ, кн. Дим. Мачутадзе,* ანუ *Очемчиры, Т. Чачава.*
ЛѢСОПИЛЬНЫЙ ЗАВОДЪ кн. Д. Мачутадзе и Т. Чачава.
Кодоры (Сухум. окр.)
Главный складъ въ Батумѣ. 300—187)

☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

ალებ-მიცემა

„შუამავალი"

ამით აცხადებს საყოველთაოდ, რომ მან გაჰმართა ახლად

საყასბო

და 10 ენკენისთვიდან შეუძლიან ყველას შეიძინოს იქ ხორცი: **ძროხისა, ცხვრისა, ღორისა** და აგრეთვე **ხბო,** ბატკანი და ნანადირევი ყოველგვარი.
ხორცი იქნება მუდამ ახალი და სრულიად წუნ-დაუდებელი.
საყასბო სამაგალითოდ არის მოწყობილი. (4—3)

☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ).

ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ დღე, კვირა დღეების გარდა.

დილაობით:

ყ. მ. ჩიქოვანი, 9—10 საათ. სნეულებანი: შინაგანი, თვალისა და ნერვებისა.

ზ. ი. ბაბანასიანცი, დილის 11—12 საათ. ქალთა სენით და ბავშვების ავადმყოფებს.

ა. ზ. კარაპეტიანცი. 1—$1\frac{1}{2}$ ს. შინაგანი და ბავშვებისა.

ა. გ. გურკო. დღით $1\frac{1}{2}$—$2\frac{1}{2}$ ს. შინაგანი, ყურის, ყელის და საშარდეს ავადმყოფობის.

საღამოობით

ა. მ. ზუდინოვი. 6—7 საათ. შინაგან, ბავშვებისა და ნერვებისა.

ტ. ი. რუდენკო—სამკურნალოში გამოიკვლევს ქიმიურად და მიკროსკოპიულად შარს, ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.

რჩევა—დარიგებისა და რეცეპტების დაწერის ფასი ათი შაური; ღარიბთათვის უფასოდ; ფასი კონსილიუმისა და ოპერაციებისათვის—მორიგებით.

დირექტორი სამკურნალოსი, დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი.

Первая частная лѣчебница *Д-ра Навасардіана*
Тифлисъ, противъ памятн. Воронцову.

მთავრობისაგან ნება დართული
პანსიონი და სასწავლებელი
მასწავლებელი ქალის

ნ. დიდებულიძისა

ტფილისი, მიხეილის ქუჩა, ანდერსენის სახ. № 100.
ღებულობენ ბავშვებს მოსამზადებლად საშუალო სასწავლებლებში.
ბავშვები მიიღება სასწავლებლად და საცხოვრებლადაც.
მიიღება აგრეთვე საქალებო გიმნ. მოწაფეებიც სადგომად და საცხოვრებლად.
პანსიონში ასწავლიან მუსიკას (პიანოზე და ვიოლონზე)
მოლაპარაკება პირობებზე დილის 10 საათ. 3 საათამდე.

ПАНСІОНЪ И УЧИЛИЩЕ

Учительницы

Н. ДИДЕБУЛИДЗЕ

Тифлисъ, Михайловск. ул. № 100.
Принимаются дѣти женскаго пола приходящ. и полными пансіонерк. Квартиры съ полнымъ содержаніемъ для учениц гимназіи. Обученіе музыкѣ. (150—3)

За 5 рублей

въ мѣсяцъ **учитель** [illegible] приготовляетъ въ 1 классъ, въ остальные—по соглашенію. Видѣть отъ 3 до 6 ч. вечера. *Михайловская ул. въ оградѣ Армянской церкви* верхній этажъ, близъ памят. Воронцову

5 მანათად

თვეში გამოცდილი მასწავლებელი ამზადებს ბავშვებს პირველ კლასში. მოლაპარაკება შეიძლება 3—6 საათამდე. მიხეილის ქ., სომხის ეკკლესიის ეზოში, ზემო სართული, ვორონცოვის ძეგლის ახლო. (10—1)

სამკურნალო და ამბულატორია

ს. ბ. თოფურიასი

ქუთაისში

სამკურნალოში 40 საწოლია ავადმყოფთათვის. მიიღებიან ავადმყოფნი: შინაგანისა, ნერვების, საქირურგო, თვალისა და დედათა ავადმყოფობისანი.

გადამდებ სენით ავადმყოფნი არ მიიღებიან.

ავადმყოფთ სინჯავენ დილის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 3 სათამდე.

შინაგან. და ნერვების ავადმყოფობას სწამლობს **ს. ბ. თოფურია.**

საქირურგიო ავადმყოფობას და სიფილისს **ფ. ქ. გერრატი.**

დედათა ავად მყოფობას მკურნალი ქალი **მ. თ. კოგანი.**

თვალების ავადმყოფობას—**ი. ქ. ვარშავსკი.**

ამბულატორიაში არის კაბინეტი, საქიმიო და საბაქტერიოლოგიო გამოკვლევისათვის, ელექტრონით წამლობისთვის და მასაჟისთვის.

სამკურნალოს დირექტორი **ს. ბ თოფურია.**

Лѣчебница *С. В. Топуріа* въ Кутаисѣ.

დეპეშები

გაზეთ „ცნობის ფურცლისა"
რუსეთის სატელეგრაფო სააგენტოსაგან.

10 სექტემბერი

სტამბოლი. ზოგიერთ ელჩებს წერილები მოუვიდათ, რომელნიც მითომ სომეხთა კომიტეტისაგან იყოს მოწერილიო.

პარიზი. ბაინნიდამ იუწყებიან დეპეშით, რომ ღენერალი ბურბაკი გარდაიცვალა.

სტამბოლი. ზავის პირობა უკვე ხელმოწერილ იქმნა.

ბომბეა. შავი ჭირი თან და თან ძლიერდება ბომბეას ოლქში, პუნეში რაიოდენიმე ევროპიელი გახდა ავად შავი ჭირითა.

ბერლინი. 10 ენკენისთვეს კუქსგაფენში, ზღვის მნათთან ჯავშნიან გემი № 26 დაიხრჩო. გემის უფროსი ჰერცოგი ფრიდრიხ-ვილჰელმ მეკლენბურგელი და 7 ზღვაოსანიც დაიხრჩნენ.

ბუდაპეშტი. ფიუმედამ იუწყე-

ბიან, რომ გემი „იკა“, რომელიც ჩრევენიციდამ მოდიოდა, დაეჯახა გემს „ტირიას“. „იკა“-ზე 50—მდე მოგზაური იყო. ორი წამის განმავლობაში „იკა“ დაიძირა; წვიმისა და ბნელი ღამის გამო ცოტანი და გადარჩნენ. დაიღუპა 35 მოგზაური 14 მგზავრი, გემის მსახურნი და უფროსი გადარჩნენ. „იკას“ უფროსი შეიპყრეს—მიზეზი შეჯახებისას გემის უფროსს ვერ აუხსნია.

ს. ან-ფრანცისკო. ჰავაის სენატმა ერთ ხმად დაამტკიცა ხელშეკრულობა, რომ კუნძულები შეუერთდნენ ამერიკის შეერთებულ შტატებს.

ახალი ამბავი

⁂ **მოსამსახურეთათვის თავ-შესაფარი და სკოლა.** პეტერბურღში განზრახვა აქვთ თურმე დააარსონ ორივე სქესის მოსამსახურეთათვის თავშესაფარი და პრაქტიკული სკოლა. წესდების გეგმა უკვე შეუდგენიათ და ამ მოკლე ხანში წარადგენენ დასამტკიცებლად სადაც ჯერ არს. აი რა ძირითადს მიზანს ემსახურება ეგ ახალიდა სასარგებლო დაწესებულ ება: 1) მისცეს ხოლმე თავშესაფერი უადგილოდ დარჩენილს მოსამსახურეთ სანამ ახალს საქმეს გაიჩენდენ; 2) მოამზადონ სკოლაში სანდო და საქმის მცოდნე მოსამსახურენი; 3) მსახურთა დამქირავებელთ მისცენ საშუალება, რომ დროით შეიტყონ რამოდენად გამოცდილი და სანდოა დასაქირავებელი მსახური; იმ მსახურმა, რომელიც თავისშესაფარში იქმნება მოთავსებული, უნდა მოისმინოს ხოლმე ყოველ დღე შემდეგი სწავლა- დარიგებანი: ა) მზარეულისა და ხელზეც მოსამსახურის ხელობა; ბ) თავიანთ ალა-ბატონებისა და მათის ბავშვების მოვლა-პატივისცემა, ოთახების ალაგდალაგება, ქრა-კერვა, მრეცხელის ხელობა და თეთრეულის დალაგება.

სანამ მსახური თავ-შესაფარში სცხოვრობს, მისს ზნე-ჩვეულება ა და ხასიათს ბეჯითს ყურადღებას ადევნებენ და, გარდა ამისა, ჰკრებენ ცნობებს მათ შესახებ იმ პირთაგან, რომლებთანაც მას წინედ უმსახურნია.

რა თქმა უნდა, მთელი პეტერბურღის მსახურნიცა და ალა-ბატონნიც დიდის სიამოვნებით და თანაგრძნობით მიეგებებიან ამ კეთილს და სასარგებლო საქმეს.

სასურველია, რომ ტფილისში დაარსებულის „მოსამსახურეთა საზოგადოების“ საგანგებო კომიტეტმა, რომელსაც დავალებული აქვს შეადგინოს „საზოგადოების“ წესდება, სახეში იქონიოს პეტერბურღის ამხანაგობის წესდება და ჩვენშიაც დააარსონ ისეთივე თავ-შესაფარი და სკოლა მსახურთათვის.

აქვე არ შეგვიძლიან არ ვუსაყვედუროთ ზემო აღნიშნულს კომიტეტს გულ-გრილობისათვის. რამოდენი ხანია არჩეულია კომიტეტი, მინდობილი აქვს წესდების შემუშავება, მაგრამ მათგან ჯერჯერობით ვერასფერს ვღირსებით; მსახურთა მდგომარეობა-კი თან და თან უარესდება და ფუჭდება; მაშასადამე რაც შეიძლება მალე უნდა მივეშველნეთ მათ და, იმედიც უნდა ვიქონიოთ, რომ პატივცემულნი წევრნი კომიტეტისა მალე გამოფხიზლდებიან და ნაკისრ საქმეს აასრულებენ.

⁂ **ახალი კერძო საქალებო სასწავლებელი და პანსიონი ნ. დიდებულიძისა.** სიამოვნებით აღვნიშნავთ, რომ ერთს ჩვენებურს მასწავლებელ ქალს ნ. დიდებულიძისას გაუხსნია ტფილისში კერძო საქალებო სასწავლებელი და პანსიონი. ტფილისში საქალებო კერძო პანსიონები სრულებით არ იყო, რაიც ბევრს აფერხებდა. მოშეტებული ჩვენი სოფლელი თავად-აზნაურობა იძულებულია თავიანთ ქალებისათვის მთავრობის სასწავლებლებში ადგილების უქონლობისა გამო სწავლა-განათლება არ მიეცათ. ქალაქში ცხოვრება მეტად ძნელია და ბავშვების გაბარება სხვა-და-სხვა ოჯახებში ხშირად მოუხერხებელია და ძვირიც. ამ მხრივ ქ-ნ დიდებულიძის პანსიონი სწორედ დროზე მოსწრებულია და ბევრს მშობლებს ხელს შეუწყობს თავიანთ ქალების სწავლა-განათლების მიცემაში.

ქ-ნი დიდებულიძისა თავისს სასწავლებელში და პანსიონში ღებულობს მცირე წლოვან ქალებს სრულ საცხოვრებლად და თანაც ამზადებს საშუალო სასწავლებლებში მისაღებად. აგრეთვე პანსიონში ღებულობენ იმ ქალებსაც, რომელნიც გიმნაზიებში სწავლობენ და საცხოვრებელი ადგილი არა აქვთ. ფასი შედარებით მეტად იაფია—10—25 მ. თვეში.

ჩვენ შემთხვევა გვქონდა გვენახა პანსიონი და სადგომი, რომელიც საუცხოვოდ არის მოწყობილი. დიდებულიძისას მრავალი მოწმობები აქვს სხვა-და-სხვა პირთაგან და სასწავლებლებიდან, რომელნიც ქებით იხსენიებენ მისს შრომას. მოწმობა აქვს აგრეთვე ბ-ნ ოლქის მზრუნველისაგან.

სრულს წარმატებას ვუსურვებთ ამ ახალს საქალებო პანსიონს და იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ქართველი სოფლელი მშობლები ისარგებლებენ ამ კერძო სასწავლებელით.

⁂ **გენერალ-მაიორმა სადინაშვილმა** 10 ენკენისთვეს ფიცი მიიღო და ჩაიბარა ტფილისის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლის და აგრეთვე გუბერნიის წინამძღოლის მოადგილის თანამდებობა.

⁂ **სახელმწიფო ბანკის განყოფილების რევიზია ტფილისში.** 10 ენკენისთვეს ტფილისში ჩამოვიდა პეტერბურგიდამ სახელმწიფო ბანკის კანტორის დირექტორი ბ. ნიკიტინი, რომელმაც უნდა რევიზია მოახდინოს ბანკის აქაურს განყოფილებაში.

⁂ **საზარელი მკვლელობა ბიჭისა.** გუშინ, ნაშუადღევის 2 ნახევარ საათზე, შუაბაზარში მირზოევის აბანოს დახლიდარმა სარქისოვმა მოჰკლა ცნობილი სოვდაგარი-საკუთარი ბიძა სარქისოვი. მკვლელმა, თურმე იქვე ათის კაცში საზარლად დასცა გულში ხანჯალი. დაჭრილი მაშინათვე საავადმყოფოში წაიყვანეს, მაგრამ გზაზე გარდაიცვალა. მკვლელი იქვე შეიპყრეს, ხალხი საშინლად აღელვებული იყო. მკვლელი გადასცეს გამომძიებელს ნიკოლოზ ხიზანაშვილს. როგორც მკვლელი ამბობს, ბიძა იმიტომ მოვკალი, რომ შური ვიძიეო.

⁂ **ქალაქის შემოსავალ-გასავალი.** ამ წლის 1 იანვრიდამ—1 ენკენისთვემდე ქალაქის კასსაში შემოსულა სულ 774,452 მან. 8 კაპ.; ეს შემოსავალი ამ ნაირად განაწილდება: ქალაქის მიწები დამ—6,315 მან 11 კ. ერევნის მოედანზე ქალაქის შენობ დამ—6168 მან. 58 კაპ., სავაჭრო მოედნებიდამ—7,529 მან. 92 კაპ., ქალაქის დუქნებიდამ—3,697 მან. 66 კაპ.; ქუჩებზე შენობათა მასალების დაწყობისათვის გარდასახადი—2,641 მან. 27 კაპ.; ურმების ბაჟი—9,554 მან. 62 კაპ; ვერის ხიდისა—7,466 მან. 72 კაპ.; მნაცაკანის ხიდის—4,255 მან 3 კ. ქალაქის საწყაო-სასწორებისაგან—3,394 მ. 91 კ. უძრავი მამულების ბაჟი (оцѣночный сборъ) 213,355 მან. 35 კაპ., სავაჭრო საბუთებისა—53,887 მან. 48 კაპ., ტრაქტირების ბაჟი—26,517 მან. 38 კაპ. სატივე ადგილების ბაჟი—8,313 მ. 30 კ., ცხენების ბაჟი—26,366 მ. საზომ—სასწორების დამღისთვის—1,720 მან. 28 კ., ქალაქის წყლის მილისა—126,190 მან 2 კ., საყასბოსაგან—27,855 მან. 47 კაპ., მამულების ბაჟის ჯარიმა—8,658 მან. 24 კაპ. და მოულოდნელი შემოსავალი—5,863 მან. 49 კაპ., ამავე დროს განმავლობაში ქალაქს ხარჯი მიეცა 695,020 მან. 96 კაპ., ე. ი. შემოსავალი აღემატება გასავალს —79,431 მან. 1 კაპეიკით.

⁂ **ქ. დუშეთის ახალი წყარო შემოსავლისა.** მთავრობას ნება დაურთავს, რომ ქ. დუშეთის რწმუნებულთა ქალაქის სასარგებლოდ გააწერონ ყასაბებს შემდეგი გარდასახადი დაკლულს საქონელზე: თითოეულს რქიან სხვილ საქონელზე —40 კაპ., თხა, ცხვარსა და ღორზე 10 კაპ. და ხბო, ბატკანსა და გოჭზე- თითო შაური.

⁂ **სასწავლებლის შენობის დათვალიერება.** კავკასიის მთავარ მართებლის საბჭოს წევრი ტ. ს. კ. ვ. იაკიმოვი და იმავე საბჭოს ტეხნიკი და ინჟინერი შენობებისა დ. ს. ს. ნოვომეისკი იგზავნებიან თელავში იქაურ წმ. ნინოს დედათა სასწავლებლის შენობის დასათვალიერებლად.

⁂ **აფთიაქი და მკურნალი სოფელში.** სოფ. შაშიანში (კახეთი) ადგილობრივ მცხოვრებლებს გადუწყვეტიათ მოიწვიონ საზოგადო ხარჯით ექიმი და შეიძინონ პატარა აფთიაქი. ამ განზრახვაზედ გარემო სოფლის შეძლებულ მცხოვრებლებს თანაგრძნობა განუცხადებიათ და შემწეობას დაჰპირებიან(, ნოვ. ობ.“)

⁂ **ახალი სამრეწველო ამხანაგობა.** დაარსდა ახალი ამხანაგობა სახელით— „ინგლის-კავკასიის სავაჭრო-სამრეწველო ამხანაგობა“—10 მილიონ მან. თანხის აქციებით, თითო აქცია 60 მანათიანია. ამ ამხანაგობას მიზნადა აქვს: შემოიტანოს და გაიტანოს ქვეყნის ყოველი კუთხეებიდამ მანუფაქტურის საქონელი და სხვა-და-სხვა სწნოვაგე, გამართოს ვაჭრობა სხვა-და-სხვა საქონლისა, ღვინოების, მწვანილ სა, ხილისა, ერბო-ქონისა. შეისყიდოს ნავთის ჭები, მადნები, სამკურნალო წყაროები, გამართოს ფოსტის (შოსე) და რკინის გზები, ტრამვაიები, გემთსავებლები, გემები, საწყობები და სხვა-და-სხვა. („Тор. пром. газ.“)

⁂ **ს. წყემი (სამეგრელო). უბრალოდ გავარდნილის ჯიქას მოკვლა.** სამი თუ ოთხი წელიწადია, რაც მტაცია ფრინველივით დაქროლავდა ჯიქია. მან მრავალ გზით აიკლო მთელი ზუგდიდის და სენაკის მაზრები, მას ეძახოდნენ ყაჩაღების სარდალს და სწორედ, რომ ყოველი მხრით ყაჩაღი იყო, უშიშარი, გამბედავი, მამაცი, თავხედი და მოურიდებელი. ამ წლის დაწყებიდამ აბაშის მოვაჭრეებს, ს. უჩანეიშვილს და ფ. მიმინოშვილს დაეცა, მასთან ქვალონის გზაზე მიმავალი გვასალია მოჰკლა და მისი საყვარელი ქალი დასჭრა. თ. ნესტორ ჩიჩუას ფეხები მიამტვრია... ვინ მოსთვლის მის ჩადენილ საქმეებს. მეგრელები მაა ეძახოდნენ ტყვიის შეუხებელ ყაჩაღს. მაგრამ დაუსრულებელი არა არის-რა ქვეყნად და იმასაც დასასრული არ ასცდა. ბოქაულმა თ. ვლ. აბაშიძემ მოუღო ბოლო და მისმა თანამხლებმა ლომიძემ იმარჯვა, თურმე, ტყვია პირდაპირ შუბლში მოუხვედრია ოთახში სარკმელიდან. დაჭრილი ყაჩაღი ავარდნილა ზეზე ვეფხვივითა და თავ-დამსხვრეულს კიდევ ხუთჯერ უსვრია თოფი, მაგრამ მომაკვდავი რას გახდებოდა; ოთახში მეორეჯერ უსვრიათ თოფი და საბრალოს მოხვედრია ცხელი ტყვია შიგ გულ-მკერდში, ოთახის კარები გარედან დაკეტილი იყო. დილა რომ გათენდა, მკვდარი ნახეს ოთახში, მთელი სადგომი, თურმე, დაჭრილი ლომის ნაომარს გავდა.

ა. კარიეთელი.

⁂ **ს. საგარეჯო.** (ტფილ. მაზრა). **წიგნთ-საცავის მდგომარეობა და მისი წყარო.** ამ ზაფხულს სოფელ საგარეჯოში იყო სამი თეატრალური წარმოდგენა საქველ-მოქმედო საქმისათვის. მათ შორის ორი საგარეჯოს წიგნთ-საცავის სასარგებლოთ: წარსული თვის 29 ივნისს, აქაურმა სცენის მოყვარეებმა წარმოადგინეს „ძუნწი“ და „ბაიყუში“. გაიყიდა ბილეთები 52 მანეთისა და 17 კაპ. დაიხარჯა 13 მან. და 39 კაპ. დარჩა წმინდა შემოსავალი 38 მანეთი და 78 კაპ. 15 აგვისტოს ითამაშეს „სამშობლო“. შემოვიდა 52 მანეთი და 70 კაპ. დაიხარჯა 24 მანეთი და 44 კაპ. დარჩა წმინდა შემოსავალი 28 მანეთი და 26 კაპ. წარმოდგენების გამგებელი იყო სტუდენტი გიგო ქურდოვანიძე. შესახებ იმისა, თუ როგორ ჩაიარა ამ წარმოდგენებმა, უკვე იყო შენიშვნა ქართულ გაზეთებში. ჩვენ მას არ შევეხებით. აქ გვსურს მხოლოდ მადლობა გამოუცხადოთ იმ პირთ, რომელნიც მოწვეულნი იყვნენ გარეშე სოფლებიდამ და ქალაქიდამ წარმოდგენებში მონაწილეობის მისაღებად. სახელდობრ: ელისაბედ ვაშაკიძეს, ნინო საყვარელიძეს, იოსებ იმედაშვილს (ქალაქიდამ), დავით ნახუცრიშვილს (ხაშმიდამ) და ზაქარია ბილანიშვილს (პატარძეულიდამ). განმეორებით მადლობა ეკუთვნის ელისაბედ ვაშაკიძეს, რომელმაც შარშანაც მიიღო მონაწილეობა საგარეჯოს წარმოდგენებში იმავე სასარგებლო საქმისათვის.

საგარეჯოს წიგნთ-საცავს აქვს ამჟამად კასსაში 84 მანეთი. საკითხავი წიგნი არის ქართული და რუსული 747 ცალი. 1896 წლის განმავლობაში გატანილა წიგნი საკითხავათ 2134 ჯერ. მკითხველთ შორის ნახევარი არიან ადგილობრივ შეგირდნი. დანარჩენნი გაიყოფებიან სამ წილად: ა) მდაბიო ხალხი გლეხნი, ბ) ვაჭარნი და ხელოსანნი, გ) ეგრედ წოდებული სოფლის ინტელიგენცია. ესენი რიცხვით ერთი ერთმანერთს ბევრათ არ აღემატებიან. სულ იყო წლიურად სამასამდე მკითხველნი, მათ შორის სამ წილი ვაჟი და ერთი წილი ქალი. უმთავრესი წყარო ხსენებულ წიგნთსაცავის შემოსავლისა არის თეატრალური წარმოდგენანი, შემდეგ ამისა შემოწირულებანი წიგნებით და ფულით. მოგვეცით ნება ბატონო რედაქტორო, მოვიხსენიოთ მადლობით თქვენ გაზეთში ის პირნი და დაწესებულებანი, რომელთაც შემოსწირეს ამ ორი წლის განმავლობაში საგარეჯოს წიგნთ-საცავს წიგნები, ფული და თეატრალური ნივთები, ესენი არიან: ქართველთა წიგნების გამომცემელ ამხანაგობამ შემოსწირა 11 წიგნი ღირებული ერთ თუმნათ. წერა-კითხვის გამავრცელებელმა საზოგადოებამ შემოსწირა 23 წიგნი, ღირებული 9 მან. 50 კ. ალექსანდრე ეპისკოპოსმა შემოსწირა 6 წიგნი, ღირებული 9 მანეთად. გიორგი საძაგელოვმა—23 წიგნი, ღირებული 8 მანეთად. ვისარიონ [illegible]ძემ—25 წიგნი ღირებული 6 მან. იოსებ ფორაქაშვილმა—წიგნები და ფული 4 მანეთისა და ათი შაური. ს. კავკასიის სამეურნეო საზოგადოებამ—7 წიგნი და გაზეთი «Кавказское сельское хозяйство ორის წლის განმავლობაში. ალექსანდრე მჭედლიშვილმა—5 წიგნი ღირებული 2 მან. მოსე ჯანაშვილმა—7 წიგნი, ღირებული 2 მან. სპირიდონ გაბელაშვილმა—19 წიგნი, ზაქარია ჭიჭინაძემ—15 პატარა წიგნაკი. ნინო ალაბაზოვმა—11 წიგნი, დავით როსტომაშვილმა—7 წიგნი, ივანე როსტომაშვილმა—5 წიგნი, ეკატერინე მაყაშვილმა—6 წიგნი, ელენე და სოფიო ბილანიშვილებმა—4 წიგნი, ერემია გულისაშვილმა და სახოკიამ—ოროლი წიგნი, ხელოსანი სანდრო ქურდოვანიძემ—5 წიგნი, ალექსანდრე ბუნაშვილმა—6 წიგნი, ნიკო ავალიშვილმა—3 წიგნი. არხიმანდრიტი ევსევმა—ერთი თუმანი, იაკობ ტატოსოვმა—3 მანეთი, ვაჭარ პეპანოვმა—2 მან. გარდა ამისა, ზარბარე აღნიაშვილისამ, სიკო და ლადო აღნიაშვილებმა შემოსწირეს სათეატრო ტანისამოსი და სცენისათვის კედლები.

საგარეჯოს წიგნთ-საცავის ერთი გამგეთაგანი.

⁂ **ს. ძველი-სენაკი (სამეგრელო). მარიამობის იარმუკობა.** ყოველ მარიამობის თვეში სოფ. ძველი-სენაკში იარმუკობა იმართება ხოლმე. იარმუკობა იწყება პირველ რიცხვებში და გასტანს ოც-და-ხუთამდე. თითქმის არ დარჩება სამეგრელოს ისეთი კუთხე, რომ ამ იარმუკობაში არ მოვიდეს ხალხი

და არ მოიტანოს ადგილობრივი ნაწარმოები, მაგ. სახოხე ფერად-ფერადი შალები, აბრეშუმის ძაფი. აბრეშუმისვე ქსოვილი მშვენივრად გაკეთებული დარაიები, თაფლის სანთელი და სხ. და სხ; ერთის სიტყვით, რისაც გაკეთება შეუძლიანთ შინაურობაში. გარდა ამისა მოჰყავთ, როგორც სამეგრელოს სოფლებიდან, აგრეთვე აფხაზეთ სვანეთიდან გასასყიდლად ცხენი, კამეჩი, ძროხა, ხარი და სხვა შინაური პირუტყვი. ხსენებული იარმუკობა საქართველოს დაბა-სოფლებს გარდა იზიდავს სხვა-და-სხვა ჯურის ხალხს, რომლებსაც აქ მოაქვთ გასასყიდათ საქონელი, ყიდიან და ვაჭრობენ აქაურზე თავიანთი სავაჭრო საქონელსა. მაგრამ ამათი მოტანილი სავაჭრო საქონელი სულერთიანად დამპალი და უვარგისია, რადგანაც იციან, რომ სავაჭროდ მოსული უმეცარი ხალხი ცარიელი არ დაბრუნდება შინ. ამიტომაც არის რომ სომეხ-ბერძენ-ურია და სხვა ამ იარმუკობაში მოეშურება და ასაღებენ თავიანთი დამპალ საქონელს აქაურებზე მამასისხლად.

წელს შინაური ოთხფეხი საქონელი იმდენი იყო მოყვანილი, რომ ტევა არც კი იყო. ცხენი თუ ხარი წარსულ წლებთან შედარებით საოცარი იაფად იყიდებოდა. ასე წარმოიდგინეთ, სანაქებო უღელ ხარს 5—6 თუმნად იყიდდა კაცი. ასეთივე იაფი იყო სხვა პირუტყვებიც. ადგილობრივი ნაწარმოები, ჩარჩებმა სულ ჩალის ფასად ჩაიგდეს ხელში.. ერთიმ კიტრის ფასად მიჰქონდათ სასიოკე ჩარჩებს ოქრო-მკერდის აბრეშუმის ძაფი. მასთან ვინ მოსთვლის, რამდენი არ მოატყუეს აბრეშუმის ძაფის წონაში ჩარჩებმა.

სავაჭროდ მოსული მოვაჭრეები, რასაკვირველია წრევანდელი იარმუკობის მადლიერნი არიან, რადგანაც თავიანთი უვარგისი საქონელი აქაურებზე, როგორც უნდოდათ ისე გაასაღეს.

რადგანაც აბრეშუმის ძაფზე და ჩარჩებზე ჩამოვარდა ლაპარაკი, ურიგო არ იქნება ჩვენის სამეგრელოს „შუამავალის“ ამხანაგობაზედაც ორიოდე სიტყვა ვსთქვათ. „შუა-მავალის“ დამაარსებლათ, უწინარეს ყოვლისა, აზრათ ის ჰქონდათ, რომ, რადგანაც ამ იარმუკობაში დიდ ძალი აბრეშუმის ძაფი მოჰქონდათ სოფლელებს გასასყიდლად აქ, რომელსაც ჩარჩები ისე ყიდულობდნენ, როგორც მათი სურვილი და კეიფი იყო, იმათთან გაცილებით ფასებიც აეწიათ, ჩვენდა სამწუხაროდ და სავალალოდ, ამხანაგობამ სრულებით ვერ გაამართლა ჩვენი მოლოდინი. არავითარი ზომები არ მიუღიათ ჩარჩების წინაამდეგ ჩვენებური სოფლის ნაწარმოების გაწეს-რიგებისათვის. კეთილ სურვილს თან თუ საქმეც არ ახლავს—უნაყოფოა!.. ჩვენ ჩვენის მხრით სულით გულით ვუსურვებთ „შუამავალის“ ამხანაგობას წარმატებას ჩვენის დღევანდელ დაქვეითებულ მდგომარეობის წინ წასაწევათ, მაგრამ გაურჯელად საქმე თუ არ წახდება—წინ არ წაიწევა.

ერთი უცნაური განკარგულება მოხდა იარმუკობაზე: ამ სოფლის მოვაჭრეებს, სულის მოსაბრუნებლად აქვს ვითომდა „ბულვარი“, სადაც სიცხე-პაპანაქებაში ადამიანი თავს აფარებს. მაგრამ წარმოიდგინეთ, ჩვენი განცვიფრება, როდესაც ამ ვითომდა „ბულვარში“ უბილეთოდ არ უშვებდნენ კაცსა. ეს დალოცვილები, რისთვის არ ფიქრობენ, სოფლის ღატაკ კაცს, სად აქვს იმდენი შეძლება, ბილეთები იყიდოს იმ „ბულვრის“ შესვლისთვინ, რომელშიაც უღლიანი ღორები და ბატები უბილეთოდ დასეირნობენ?.. მახლას, სასურველია, ვისგანაც ჯერ არს, შემდეგში არ განმეორდეს ასეთი საქციელი. ალბათ ეს იმიტომ მოხდა, რომ ჩვენი მხნე და მამაცი ბოქაული ბ-ნი ბესარიონ დ. ქავთარაძე ჯერ თავის თანამდებობისაგან სისუსტის გამო, დროებით განთავისუფლებულია. სისუფთავე და არც წესიერება იყო ჯეროვანად დაცული; ჩხუბი და აყალ-მაყალი ძალიან ხშირი იყო.

ტელეფონი.

⁂ **დუშეთი. ბოდორნის ხვთის მშობლის ეკკლესიის დღეობა.** სხვაგან რა მოგახსენოთ და ჩვენი დუშეთის მაზრა კი სწორედ ბუდეა ბევრნაირ დღესასწაულებისა და ხატობისა. თვით მშვენიერი ბუნება ხალისს ჰგვრის ადამიანს სალოცავად. ამ გვარად მლოცველი ორნაირად სიამოვნობს: აქ სულიც ხარობს და გულიც ერთვება. მოგეხსენებათ, რომ ძველ დროში, მომეტებულ ჩვენს საყდრებს ანუ სამლოცველებს მთის წვერებზე ანუ ქედებზე აგებდნენ და წარმოადგენდნენ შემოწმებას რომელსამე შესანიშნავ ისტორიულ ამბავს. [illegible] ზღორეთ ამნაირი მოწამე გავლამთ ბოდორნის ხვთის მშობლის დაბადების ეკკლესია, რომელიც დუშეთზე ხუთ ვერსის მანძილზეა და რომლის დღეობაც დუშეთმა და არაგვის ხეობამ გარდაიხადა ამ ორ შაბათს, რვა ენკენისთვეს.

თვით ეკკლესიას ხომ სადიდებელი მნიშვნელობა აქვს, როგორც მფარველი და მშველელი გაჭირებულთა, მის არე-მარეც კი სასიამოვნო და საუცხოვო სანახავია: ეკკლესიის გარშემო კლდე ტყე—არტყია და მფარველად დაჰყურებს არაგვის-პირს, საიდამაც მოჩანან არაგვი თავის ვენახ-მინდორ-ველებით და საიდამაც საამურათ მოისმის გუთნის-დედის სიმღერა... თუ თვალი კარგათ გადაავლეთ, უსათუოთ ფერდობებზედაც დაინახავთ გამოქვაბულებს და რაღაც საკუჰნოებს, სადაც, როგორც ზოგნი ამბობენ, ომიანობის დროს თათრებს ქართველი ტყვეები უწვიათო და ზოგნი კი—ჰირიანობას თუ დიდ ხორველობას ამ გამოქვაბულებში ხალხი ცხოვრობდა... *)

შესამჩნევი ის სასიამოვნო მოვლენა გახლავთ, რომ ბოდორნის ხვთის მშობლის დღეობა ყოველთვის სიხარულით და მშვიდობით იშლება: არავის არ ახსოვს, რომ აქ ვინმე დაშავებულიყო, თუმცა მლოცველთა შორის სმა-ქეიფი სუფევს. სასიხარულოთ აქ ბევრი ავად მყოფი მოსულა და შინ კარგა მყოფი დაბრუნებულა. მხოლოთ სამწუხარო ეს გახლავთ, რომ ამნაირ შესანიშნავ ეკკლესიას შესაფერი მოვლა არა აქვს: თითქმის, რაც დაარსებულა შემშვენიერება არ უნახავს და მე ვგონებ, რაც მლოცველები მანათობით ხარჯვენ, იქაც ერთ-ორ შაურიანს არ დაიშურებენ, ოღონდ კი მზრუნველი და თაოსანი გამოჩნდეს ვინმე.

შავ თვალ-წარბა.

⁂ **ქსნის ხეობა. თავ-გასული ქურდობა.** არ გაივლის ერთი დღე, რომ მრავალი ქურდობა არ მოხდეს ჩვენს ხეობაში, ზოგი ხარსა ჩივის, ზოგი კამეჩს და ზოგი ცხენის მოტაცებას სახლის კარიდგან; სხვაფრივაც გატანჯული სოფლელნი დადიან თავიანთი საქონლის საძებნელათ და ხშირად მოხდება ხოლმე ძებნის დროს შეხვდება გლეხს ქურდი და გამოკითხავს რა საქმეზე მიდიხარო (ვითომ და არ იცის!) მერმე ეუბნება: შენი საქონელი მე ვიცი სად არის, მხოლოდ სამი თუმანი უნდა მომცე და მოგგვრიო.. გახარებული კაცი მორბის სახლში და ყველას ახარებს საქონელი ვიპოვეო; იმას კი აღარ ამბობს, თუ თავისი საქონელი ქურდისგან იყიდა სამ თუმნად. ამისთანა საქციელი ჩვენში გახშირებულია. ურიგო არ იქმნება, რომ ვისიც ჯერ არს ჯეროვანი ყურადღება მიაქციოს და დაღუპვისაგან იხსნას ხალხი.

⁂ **ბათომი. ბანქოსანას მოტრფიალე ბავშვები.** ერთს აქაურს ყავახანაში თავს იყრიან მუდამ ღამე სულ მცირე წლოვანი ყმაწვილები და ქაღალდის თამაშსა და ღვინო-არაყის სმას შეექცევიან. აი, მაგალითად, რა სურათს წავაწყდი 6 ენკენისთვეს: ამ ყავახანის ფანჯრიდამ დავინახე, რომ ოთხი პატარა ბიჭი შემოსხდომოდნენ გარშემო მაგიდას და გაცხარებულ ქაღალდის თამაშში იყვნენ; მაგიდაზე ფულებიც ეწყოთ; ხან ერთს მიჰქონდა მოგება და ხან მეორეს; წაგებულებს ბრაზისაგან თვალებზე ცრემლები ადგებოდათ; მეც იმათმა საქციელმა ისეთ ნაირად გამაჯავრა, რომ ვეღარ მოვითმინე და ერთი მათგანი გამოვიხმე და გამოვკითხე ვინაობა; მისმა პასუხმა კიდევ უფრო შემაწუხა—ჩემის კარგის ნაცნობისა და პატივსაცემი კაცის შვილი აღმოჩნდა.. განა არაფერი სასჯელი არ უნდა დაედოს იმ ურცხვს მეყავახნეს, რომელიც ხელს უწყობს ბავშვების გარყვნას? არ შემიძლიან, აგრეთვე არ ვუსაყვედურო თვით მშობლებს, რომელნიც 9—10 წლის ბავშვს სოფლიდამ გამოისტუმრებენ და აღარც ასავალს ჰკითხულობენ და აღარც დასავალს; რა თქმა უნდა, უპატრონო ბავში, უცხო ქალაქში, ქუჩა-ქუჩა და ყავახანებში წანწალს დაიწყებს და, რასაკვირველია, ყოველსავე ცუდს ზნეს გაეჩვევა და საბოლაოდ ფუჭდება. ამისათვის საჭიროა, რომ მშობლებმა უფრო ბეჯითი ყურადღება იქონიონ თავიანთ შვილებზე და, იმედია, არც ადმინისტრაცია დასტოვებს უყურადღებოდ ასეთს ყავახანებს.

ი. ქავთარაძე.

---

*) ვგონებ, პროფესორ ალექსანდრე ხახანაშვილს აქვს აღწერილი „ბოდორნის ხვთის მშობლის“ ეკკლესია. ავტ.

ტფილისის ხელოსანთა კრება

7 სექტემბერს

(დასასრული *)

ბ-ნ მ. ნასიძის შემდეგ სიტყვა ითხოვა ხელოსანმა აბრამ ცქიმანაურმა: ბატონებო, ჩვენმა თავმჯდომარემ ბრძანა, რომ ორ-ნაირი აზრი ტრიალებს ჩვენს ამხანაგობაში: ერთნი არიან მსურველნი მხოლოდ მაღაზიის დაწესებისა. მეორენი მაღაზიისაც და სახელოსნოსიცო. მე, სწორე მოხახსენოთ, იმ აზრისა ვარ, რომ მართლაც ეგ ორივე დაწესებულება ჩვენთვის დიახ საჭიროა. სხვაც არა იყოს-რა, მაღაზიაში დაწყობილს ავეჯს შეკეთება, გალამაზება დასჭირდება დროთა განმავლობაში, სხვაფრივაც სახელოსნო ბევრ-რიგად დაგვჭირდება. ეს ხომ ასეა და ყველასთვის ცხადია, მე მხოლოდ ის მაშინებს, რომ ორის საქმის გამოდგომაში ვაი თუ ერთსაც ვერ მოვეწიოთ. ჩვენ მაინცა და მაინც პირველში იმოდენი ღონე არ გვექმნება, რომ ამ ორს საქმეს გავუძლვეთ. იმას რა სჯობია, რომ ჯერ ერთი საქმე დავიწყოთ-მაღაზია, წელი გავუმაგროთ, სახელი მოვუპოვოთ და მერე თვით ის ერთი მკვიდრად დაყენებული საქმე მეორესაც გაგვიმართავს. ჩემი ფიქრია: ნუ დავანაწილებთ, ნუ დავაქუცმაცებთ ჩვენს ნივთიერსა და სულიერს ქონებას, ერთი საქმე დავიწყოთ ჯერ და კარგად-კი მოვაწყოთ.

ხელ. ნიკ. ზაპოვი, ბ-ო, ჩვენ წესდებაში გვიწერია, რომ ჩვენი საზოგადოება საქმებსაც აიღებს იჯარით. თუ ქარხანა არ გვექმნება, ვინ უნდა შეასრულოს საქმე? გარდა ამისა მაღაზიასა ვხსნით და ქარხანა-კი არა გვაქვს, ეს რას ეგვანება? ჩვენი საქმე, ბატონებო, კარგად გამართულ ქარხნიდგან უნდა დაიწყოს. თვით ქარხანა ჰშობავს მერე მაღაზიასაც. ვსთქვათ, მუშტარმა ჩვენს საზოგადო მაღაზიაში რამე ნივთი იყიდა, მოეწონა და ათიც სხვა შამოგვიკვეთა იმისთანა. თუ ქარხანა არ გვექმნება, სად უნდა ვირბინოთ და ვიხვეწოთ: მუშტარი გვყავს და ესა და ეს ნივთები გაგვიკეთეთო. ჩემის ფიქრით უთუოდ უნდა ქარხანაც გვქონდეს.

თომა. ზაქ. ნასიძე. ჩემის აზრითაც ქარხანა შეადგენს პირველს საჭიროებას. ხელოსნობას იმაზე კარგი რა შეშვენის, თუ არ კარგად მოწყობილი სამუშაო ქარხანა, რომლის საგანი იქმნება არა მოტყუება მუშტრისა, არამედ მისი სინდისიერად პატიოსნურად გასტუმრებას ქარხანა, რომლის საგანი იქნება არა გამდიდრება ერთისა, არამედ გაუმჯობესებს ყველასი, აღდგენა ყველასი ეკონომიურად და ზნეობრივად. მაღაზია უნდა მოჰყვეს როგორც შედეგი კარგად მოწყობილს სახელოსნოს, როგორც საშუალება საქონლის გასასაღებლად და არა როგორც მიზანი ხელოსნობისა.

ხელ. მის. ზოდრიაშვილი. მე თუ მიხარის ამ ჩვენის ამხანაგობის დაარსება, სწორედ იმიტომ, რომ ჩვენ, ძმები-მუშები, ერთად მოვიკრიბეთ თავს, ერთს დიდს ქარხანას დავაარსებთ, სადაც მაშინასაც ვამუშავებთ, ჩვენც ვიმუშავებთ, ვეცდებით, საზოგადოების ყურადღებასაც დავიმსახურებთ სინდისიერის მუშაობით და რასაც მოვიგებთ ძმურის-საერთო მუშაობით, ჩვენივე საერთო-საძმო იქმნება. მე მჯერა, რომ ამოდენა ხალხმა რომ ძმურად ჩავკიდოთ ხელი საქმეს, დიდს წარმატებაში წავიყვანთ ჩვენს ხელობასაც, ჩვენს ნივთიერს მდგომარეობასაც და ჩვენს სულიერს მოთხოვნილებასაც. მე სრული თანხმა ვარ იმ პატივცემული პირებისა, ვინც სურვობენ უპირველესად ქარხანის დაარსებას.

ექვსმა თუ შვიდმა სხვა ორატორმაც ილაპარაკა ხელოსნებიდამ. უმრავლესობა იმ აზრისა იყო, რომ მაღაზიაც და სახელოსნოც, თუნდაც ჯერ პატარა, აუცილებლად საჭირონი არიან.

ბოლოს თავმჯდომარემ მოახ კრებას: ბატონებო, ყოველივეს, რაც დღეს გამოირკვა და ითქვა, ჩვენი მდივანი ჩასწერს ოქმის დავთარში და შემდეგ კვირას წაგიკითხავთ. ამ საგანზედ სჯა კიდევ ბევრჯელ გვექმნება, ვიდრე საბოლოვოდ გადავწყვეტდეთ. ყველამ თქვენთაგანმა ძალიან საბუთიანად ილაპარაკა, მხოლოდ, მე ვფიქრობ ჯეროვანი ყურადღება არ ათხოვეს ორატორებმა ხელ. აბრ. ცქიმანაურის აზრს: გვექმნება თუ არა ის საშუალება, ანუ უკეთ შევიძლებთ თუ არა ჩვენის მცირედის თანხით რისო საქმის დაწყებას. მე გთხოვთ ამ გარემოებასაც მიაქციოთ ყურადღება და იქონიოთ სახეში, როდესაც კვლავ გვექმნება ამ საგანზედ სჯა.

ორის ნახევარი იყო, რომ კრება დაიშალა. კრებას დაესწრო ოცდახუთი ხელოსანი. ამ დღეს ჩაეწერა ხუთი ახალი წევრი და შემოვიდა თორმეტი მანათი საწევრო ფული.

---

*) იხ. „ცნობის ფურცელი“ 310 №.

ქართველ მგალობელთა გუნდები და მათი გავრცელება.

კაცობრიობის ცხოვრება და მისი წინ-მსვლელობა ერთის მხრივ დამოკიდებულია გონებრივ, ზნეობრივ და ესტეტიკურ განვითარებაზე,—რომელი და რა დროც არ ავიღოთ, კერძოთ ისტორიული ერის ცხოვრება, მისი კულტურა, სხვა ნაშთებთა შორის შეხვდებით ერის გალობას, რომელშიაც იხატება მისი მხიარულება, მისი ნაღველი და თავგადასავალი.

ამ რიგათ, ეროვნული გალობის შესწავლას, მისს აღდგენას, რამდენათაც ეს შესაძლებელია, დიდი მნიშვნელობა აქვს. ერის სულიერი სიმდიდრე ბევრნაირად იხატება გალობაში, მისს მელოდიებში, მისს განვითარებაში; რამდენადაც რომელიმე ერის გალობა განვითარებული ყოფილა, იმდენად ის ერი მაღლა მდგარა გონებრივად და მისი ესტეტიკური გრძნობები გაწვრთნილ-განვითარებული ყოფილა. გონებრივი, ზნეობრივი და ესტეტიკური განვითარება იმდენად გადახლართულ-გადაკავშირებულია ერთი-მეორესთან, რომ ძნელად გამოსარჩევია მათში, რომელ ამ მომქმედს აქვს უმეტესი მნიშვნელობა. ჩვენ აქ ვეცდებით შეძლებისა-და გვარად გამოვარკვიოთ, თუ ჩვენს აწმყო ცხოვრებაში სასურველია გავრცელდეს ჩვენი საერო და სასულიერო ძველებური გალობა, თუ შემოვიტანოთ ევროპიული, გ. ი. რუსულიდან გადმოკეთებული გალობა?

ამ კითხვის გარჩევა მით საძნელოა დღეს, რომ ჩვენი გალობა ჯერ მთლად არ არის გადმოღებული ნოტებზე, არ აქვს მიღებული მუსიკალური ფორმა და არც ჰყავს იმდენი მოღვაწენი, რომ თავი დასდონ ამ საქმისათვის. რასაკვირველია, ჩვენ არ შეგვიძლიან დიდი პატივისცემა არ გამოვუცხადოთ ბ-ნ ფილიმონ ქორიძეს, რომელმაც გურიაში, თუ-კი რომელსამე კუთხეში შენახული იყო სასულიერო ან საერო გალობა, გადმოიღო ნოტებზე, დაბეჭდა და გამოსცა შეძლებისა-და გვარად; მაგრამ ვკითხოთ თვით ბ-ნ ქორიძეს, აქვს თუ არა მას კიდევ ათჯერ მეტი მოტივები და მელოდიები ჩვენი ეროვნული გალობისა, რომელთა დაბეჭდვას და გავრცელებას მოელიან, ჯერ-კი ამის შემძლე არავინ არის! თვით ბ-ნი ქორიძე დიდათ შრომობს ამ საქმისათვის, იგი წარმოადგენს ნამდვილს ტიპს „странствующаго артиста“, გადმოაქვს ნოტებზე ჩვენი გალობა, მაგრამ განა ერთი მოღვაწის შრომა საკმარისია ამისთანა დიდი და ძნელი საქმისთვის? ბ-ნმა ქორიძემ მხოლოდ გურია შემოიარა, იქ ჩასწერა რაც მოიძებნებოდა, რაც დარჩენილიყო ზოგიერთ მოხუცებულების გონებაში და რომ არ მოესწრო, ვინ იცის, საუკუნოდ დაიკარგებოდნენ ჩვენის ერის გულის სიღრმიდან ამონახეთქი ხმები და ათას-გვარი მელოდიები! სამეგრელო, იმერეთი, ლეჩხუმი, სვანეთი დარჩენილია და მგონი საუკუნოდ დარჩეს და მით ჩაივლის დროთა უფსკრულში ჩვენის ერის კულტურული ნაშთები.

რაც შეეხება წირვის წესს, ის უკვე ჩაწერილია, კიდეც დაიბეჭდა ერთი ნაწილი და ამ მხრივ შეიძლება სრულიად დაკმაყოფილდეს ჩვენი საზოგადოება და გალობა გაავრცელოს; შეადგინონ გუნდები და ამღერონ ეკლესიებში. პირველიდანვე ამ საქმის წამოწყება დიდათ საძნელო იყო, მაგრამ მხნე მუშაკმა ბ-ნმა ქორიძემ ამ საქმესაც მოაბა თავი. მან პირველად შეადგინა დასი ოზურგეთში, ასწავლა საეკლესიო გალობა და დღეს მშვენივრად გაჩაღებულს გალობას მოისმენთ იქ. აგრეთვე მშვენივრად დააყენა ქართული დასები ქ. ბათომსა და ჩოხატაურში. ეხლა ზრუნავს სხვა ადგილებში. აგრეთვე საპატიო შრომა მიუძღვისთ საეკლესიო გალობის გავრცელებაში მღვ. ვასილ კარბელაშვილს, რომელმაც გამოსცა თვის მიერ გადაღებული ნოტები და ბ-ნს ბენაშვილსაც.

ეს საქმე დიდ მნიშვნელოვანია და ყოველმა შეგნებულმა პირმა, უმეტესად სამღვდელოებამ, ხელი უნდა შეუწყოს, რადგან ვისაც სურს ჩვენის საზოგადოების წინ-მსვლელობა, ამ გვარად გალობის გავრცელებას შეუძლია ცოტათ თუ ბევრად ზნეობრივად დააწინაუროს ერი, რომელიც თან-და-თან თახსირდება, ეკარგება ნამდვილი ესტეტიკური გრძნობები და შემოაქვს სხვა ტომთა მელოდიები, სრულიად უცხონი ჩვენის სმენისთვის. როცა სარწმუნოების გრძნობები ჩვენს საზოგადოებაში თან-და-თან სუსტდებიან, როცა ძვირად შეხვდებით, რომ ეკლესიები უქმ დღეებზე სავსე იყოს წირვის მომსმენლებით, ჩვენს ქართულს საეკლესიო გალობას, თუ-კი მოისმენენ, დიდის სიამოვნებით დაესწრებიან და ამას-კი მათდა უნებურად სარწმუნოების გრძნობებზე შესაფერი გავლენა ექნება.

რომელსამე ქალაქში ან სოფლად საეკლესიო გუნდის შედგენას კიდევ სხვა გვარი შედეგიც მოელის: ადვილად გავრცელდება ნოტების ცოდნა, ეს-კი თავისს მხრივ გამოიწვევს სურვილს სხვა-და-სხვა გუნდების დაარსება-გავრცელებისას, საზოგადოება უფრო დაინტერესდება, ქართული გალობა მეტად გავრცელდება, მისი სიყვარული მოიმატებს. სასულიერო გალობასთან საეროც გავრცელდება, რადგან ისინიც ნოტებზე არის გადაღებული და თუ-კი ნოტების ცოდნა იქნება, სხვა დამაბრკოლებელი მიზეზი მსურველთათვის რაღა იქნება! მის მაგიერ, რომ დღეს ჩვენს ოჯახებში გვესმის უცხო ენებზე რომანსები, მაშინ ჩვენს დედა-ენაზე გავიგონებთ გალობას.

გაფუქსავატებულ და გარყვნილ-გაფუჭებულ ყავახანურ სიმღერის მაგივრად დაბალი ხალხი, წელ-გაუმართავად მშრომელი ქალაქებში, მოისმენს დიადსა და მშვენივრად დაწყობილს სიმღერას, მას წაბაძავს და მითი მაინც შეიძლება რამოდენიმეთ დაიცვას თავი ცუდ და გამხრწნელ ქალაქის გავლენისაგან. სოფელიც დატკბება ეკლესიაში მოსმენილ ქართულ გალობით, იზრუნებს — მან თუ არა, მისმა შვილმა მაინც შეისწავლოს დედა-ენაზე გალობა.

დიდ-მნიშვნელოვანია მომღერალთა გუნდებით ქართული გალობის გავრცელება ჩვენს საზოგადოებაში და მისთვის მზრუნველს უხვი შემწეობა და საშუალება უნდა გამოუჩინოს ჩვენმა საზოგადოებამ! ეს ყველასთვის შესაძლოა, მხოლოდ ჩვენი ეროვნული თვისება „დაუდევრობა—ზარმაცობა, მცონარეობა“ მუდამ გვხდიდა მსხვერპლად სხვა-და-სხვა შემთხვევათა. დროა, შევიგნოთ, რომ ამნაირათ ცხოვრება აღარ გვარგია!

პირველი მოვალეობა ამ საქმეში გაწეს-რიგებული ქართული გალობის გავრცელებაში სდევს სამღვდელოებაზედ. მათი ღვაწლი აქ დიდად გამოსადეგი იქნება, როგორც ეკლესიებისათვის, აგრეთვე მრევლთათვისაც. გალობა იწვევს მეტს წირვის მომსმენთ, ამითი ეკლესიას შემოსავალი ემატება, წინ იწევს და მშვენიერდება. ეს საქმე საძნელო არ არის, მით უმეტეს, რომ ნოტებით ქართული გალობის შესწავლა ბ. ქორიძის გადმოცემით, როგორც პირადად მისგან გავიგონე, ადვილად ხერხდება, თუ კი მსურველმა გალობის შესწავლისა იცის ქართული წერა-კითხვა. ბ. ქორიძე ძლიერ დახელოვნებულია და მშვენივრად ამზადებს მომღერალთა გუნდს, როგორც ჩვენ დავრწმუნდით რომელიმე შემთხვევის შემდეგ, რომელიც გვქონდა ოზურგეთში და ჩოხატაურში. ეპისკოპოსებმა, იმერეთისა და გურია-სამეგრელოისამ მთელის სამღვდელოებით უნდა მხურვალე მონაწილეობა მიიღონ ქართული გალობის გავრცელებაში გუნდ-გუნდობით, რადგან ეს არც ძვირათ ჯდება და არც მიუღწეველი რამ არის. — ჩვენ-კი ამისი სრულიად იმედი გვაქვს.

მ. დეკანოზი ერმალოზ კანდელაკი ფიქრობს, გაავრცელოს მგალობელთა გუნდები თავის საბლაღოჩინოში და რასაკვირველია, სამღვდელოება და საზოგადოება დიდს შემწეობას აღმოუჩენს. მამა კანდელაკს, როგორც გავიგეთ, განზრახვა აქვს კიდეც მოიწვიოს ფილიმონ ქორიძე, გამართოს მგალობელთა გუნდი დ. სამტრედიაში, ქორიძეს სურვილი აღუთქვამს და იმედი გვაქვს ახლო მომავალში შევისმენთ ქართულს გალობას. ამ განზრახვას დიდი შეეგებებიან ძმ. სიხარულიძენი, რომლებიც ბევრ კეთილი საქმისთვის ზრუნავენ. ეხლა ქართული მგალობელთა გუნდის გამართვის საქმეს სამტრედიაში, როგორც შევიტყვეთ, სარწმუნო წყაროდან, პირდებიან აღმოუჩინონ ნივთიერი შემწეობა და იმედი გვაქვს კიდეც კარგათ დააბოლავებდნენ და საზოგადოებაც მისცემს მხარს. როცა სამტრედიაში დაარსდება ქართული მგალობელთა გუნდი, შემდეგ მ. ბლაღოჩინს აზრად აქვს გაავრცელოს ბ. ფილიმონ ქორიძის შემწეობით მთელ საბლაღოჩინოში და სამრევლოებსაც სთხოვოს შემოიტანონ თავიანთი წვლილი ამ საქმის დასაგვირგვინებლად.

X.

◆

სამეცნიერო ამბები

ბალნიანი ხალხი. ევროპიელები, როგორც ყველამ ვიცით სრულიად ტიტვლები არიან ტანზედ, ან არა და მეტად წვრილი, უჩინარი ბალანი ასხიათ. მაგრამ ისეთი მაგალითებიც ხშირია, როცა ბალნით უხვად არიან შემოსილნი. აბა ყური დაუგდოთ ლომბროზს: თორმეტი წლის ქალი ტერეზა გამბარდელი, რომლის დედ-მამაც მთის მცხოვრებნი იყვნენ და სრულიად ტან-სალი და უბალნონი. ტერეზა შავ-კანიანი იყო და მთლად მოსილი ბალნით მკერდზედ, ზურგზედ და სხვაგან კარგა გრძელი ბალნით. პირისახეც მთლად დაფენილი ჰქონდა ბალნით და გრძელი წვერი გულამდის დასცემდა. ასე გაშინჯეთ შუბლიც-კი მთლად დაფენილი ჰქონდა ბალნით. ვენეციაში იყო ერთი ამ გვარი ქალი, რომელიც თავიდამ ფეხებამდის მთლად შემოსილი იყო ბალნით ცხოველსავით. ზოგჯერ ასეთი სიმახინჯე ჩამომავლობითაც გადადის. მოგზაურს ზიბოლდს მთელი ოჯახი ეპოვნა ამ გვარად შებალნული. ეხლა ხანში ამერიკასა და ავსტრალიაში აღმოაჩინეს ასეთივე ბალნიანი კაცები.

ალბინიზმი. თითქმის ყოველს ქვეყანაში შეგხვდებათ თუმცა იშვიათად-კი, თეთრ-კანა და თეთრთმიანი კაცები წითელის თვალებით. ამისთანა კაცებს ალბინოზებს ეძახიან. ესენი სუსტი აგებულებისანი არიან და დიდს სინათლეს ვერ იტანენ. ზოგს ველურს ქვეყნებში წმინდანებადაც-კი სთვლიან მათ. ლოანგოში იგინი ხელმწიფის საკუთრებას შეადგენენ და ყოველგან უნდა წაიყოლიოს, რათა ყოველ გვარს გაჭირვებაში დაიფარონ უბედურებაში; სამხრეთ გვინეაში წმინდანებად ითვლებიან და ხელსაც ვერავინ ახლებს.

სიტუტუცე. ტუტუცები ძრიელ მოკლენს შეადგენენ კატორღობაში და ყოველთვის პატარა თავის ქალა აქვთ, რომელიც რაღაც მიზეზის გამო ვეღარ განვითარებულა. ამისთანა ხალხს ცოტაოდენი ჭკუა მაინც კიდევა აქვს და მრავალ შემთხვევაში მაიმუნს მოგვაგონებს, რისთვისაც უწოდებენ სახელად „კაცუნა-მაიმუნებს“. ამ საგნის შესახებ ბევრი კარგი გამოკვლევა დაწერილა, რომლითაც კარგა ნათელი ეფინება ხალხთა ჩამომავლობის ისტორიას. ბ—ნ ვირხვილოს მოჰყავს ერთი ტუტუცი, რომელიც მხეცს უფრო წააგავს, ვინემ ადამიანს. იგი ძალზედ პატარა ტანისა იყო, კისერი ჩამჯრენილი ჰქონდა, თავი ძალზედ პატარა, ტუტუცური გამომეტყველება, ელამი თვალები და სხ. ის მაიმუნივით მუდამ ყოყმანებდა და გადაწყვეტით არაფერი შეეძლო. ლაპარაკი არ იცოდა და მხოლოდ ცხოველსავით ღმუოდა. ტუტუცი სოლერის სრულიად მხეცური გამომეტყველება ჰქონდა. თვალები დახუჭული ჰქონდა და პირი ღია საიდამაც დორბლი სდიოდა. კისერი თითქმის არ ჰქონდა და თავი მხრებზედ ედვა. ნიკაპი წვრილი და უშველებელი ყურები.

◆

სხვა და სხვა ამბები

საზიზღარი მკვლელობა. ჩიკაგოში (ამერიკაში), ამ ხანად ირჩევა ერთი ფრიად საყურადღებო, მაგრამ შემაზარავი საქმე. ბრალდებული ერთი ჩიკაგოელი მეძეხვე (შთამომავლობით გერმანელი) ვინმე ადოლფი ლიუტგერტი ხელობით მეძეხვე. მას ბრალდებოდა თავისი ცოლის მოკვლა და მისი ხორციდან ძეხვების გაკეთება და გაყიდვა. ლიუტგერტი 30 წლიწადია ჩიკაგოში ვაჭრობს ძეხვებით. უკანასკნელ ხანში ძალიან მდიდარ კაცად არის ცნობილი. ამ 15 წლის წინად მას უეცრად სადღაც გაუქრა პირველი ცოლი. თუმცა არავინ იცოდა სად გადაიკარგა ქალი, მაგრამ ეჭვი ვერავინ შეიტანა მდიდარ მეძეხვეზედ, როგორც ცოლის მკვლელზედ. მისი მეორე ცოლი ამ ერთი თვის წინედ დაიკარგა კიდევ უცებ. ეხლა-კი ნება-უნებურად შეიტანეს ეჭვი ქმარზე. პირველათ მისმა მოსამსახურე ქალმა ჰკითხა ლუტგერტს, შენი ცოლი სად არისო. ლ—მა გაბრაზებით დაითხოვა მსახური და თან უთხრა, რომ ქალბატონი თავის ძმასთან წავიდა სტუმრათაო. მსახურმა წერილით აცნობა ძმას, ჩემი ქალბატონი ხომ მანდ არ არისო? პასუხად მართო გაკვირვება მოუვიდა. დაათვალიერა ქალის კაბები და ნახა, რომ ყველა ხელუხლებელი იყო. ამ დროს ერთმა მუშამ ხორცის დასაჭრელ განყოფილებაში იპოვნა კორსეტის ნაჭრები და ერთი მარგალიტი ბეჭედიდამ ამოვარდნილი. ახლა-კი პოლიცია ჩაერია საქმეში. თითონ ლიუტგერტი თავს დამნაშავეთ არა სთვლის, მაგრამ მუშები ამტკიცებენ: იმ ღამეს რა ღამესაც ცოლი დაეკარგა ჩვენ ბატონსო, ჩვენ სულ ყველანი ადრე დაგვითხოვა სახელოსნოდან და შინ წასვლა დაგვაჩქარაო, რაიცა მას არასოდეს არ გამოუჩენია ასეთი ლმობიერებაო. მეორე დილას, როდესაც მუშები მოვიდნენ, პატრონი ამ ოთახში ნახეს, სადაც შემდეგ კორსეტის ნაჭრები და მარგალიტი იპოვნეს. ამ საბუთების შემდეგ ლუტგერტი დააპატიმრეს და თავდებითაც აღარ გამოუშვეს. მთელი ჩიკაგოს საზოგადოება აღელვებულია ასეთი მხეცურის და შემზარავის ბოროტ-მოქმედებით ცნობილის მოვაჭრისა.

◆

გამოვიდა და ისყიდება ყველა წიგნის მაღაზიებში

ძველ ლიტერატურის ცნობილი საუკეთესო წიგნი
ფასი 1 მან. 50 კაპ.

უძველესი საუკეთესო წიგნად ცნობილი
ფასი 1 მან. 50 კაპ.

ეფრემ-ვერდი
პირველად ქართულ ენაზე
ძველ სომხურიდან ნათარგმნი ქ. ვ. ყაზახელის მიერ
ვინც ერთბამად ათს წიგნს იყიდის, იმას 1 მან. 20 კაპ. დაეთმობა.
გამომცემლის ადრესი: Тифлисъ, Григорянцу, подъ почтой.